NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 23. septembra 1854. *List 76.*

Ali ajda — ali turšica?

Dobrovoljna besedica našim kmetovavcem.

Znano je kmetovavcem vsih dežel, kjer ajdo sejejo, kako veliko škodo nam je letos naredila slana, ki je prizanesla le polju na gorah in višjih krajih, po ravnem in dolinah pa je večino popalila. Čeravno je prevelika suša že popred ajdo zadeževala, da ni moglo zernje prav pleniti (tudi čbele so letos slabe, in star pregovor je: „kadar niso čbele dobre, tudi ajda ni“), vendar bi bili veseli še nad tem pridelkom, ako bi nam ga ne bil 10., 11. in 12. dan t. m. večidel vzel. Milo je gledati sedaj take polja, kjer je požar nesrečne slane vès trud in up kmetovavca v enem hipu pokončal.

Al — z milovanjem samim ni nič opravljeno, tudi z nejevoljo ne, in s preklinjanjem ne. Kar je, je. Umen kmetovavec mora le misliti: kako nek bi se dala enaka škoda drugo leto odverniti?

Al morebiti z zgodnjo setvijo? Ta ne more biti, ker se ajda seje na sternišče druzega žita. In tudi naj zgodnejša bi ne bila letos ušla slani, ki je padla že dva dní po malem Šmarnu. — Al morebiti z dimom, če bi bili zakurili prav po polji pred solnčnim izhodom, da bi bil dim obvaroval uimo? To — se mi zdí — je lože rečeno kakor storjeno. In kdo je v saboto mislil, da bo v nedeljo slana!

Pa bo kdo morebiti rekel: „nesreča slane se primeri eno leto, potem pa deset let ne“. Al — taka govorica ni resnica. Vsako leto trepetamo pred slano, in Boga hvalimo, če je ni. So nekteri kraji bolj obvarovani kakor drugi, in to je tudi res, da tako zlo krog in krog ni že dolgo slana segla, kakor letos. Al z menoj vred vsak gospodar vé, da ni nevarnišega sadú, kakor je ajda ravno zavolj slane.

Če pa je taka: kaj nimamo druzega sadú, ki bi namestoval ajdo? Kaj mora ravno ajda biti? Kaj nam niso skušnje še nič druzega pokazale, česar naši stari očetje še niso vedili, kar pa mi, sto in sto let za njimi, vémo?

Menim da! In če ne poslušamo skušinj, gotovih skušinj, poterjujemo le stari pregovor, da „navada je železna srajca“.

Že večkrat smo priporočevali turšico, in v ti poslednji nesreči se je moramo spet prav prav živo spomniti!

Ne, da bi se ajde popolnoma znebili, ne, da bi jo popolnoma opustili! Al manj je sejmo, da bo škoda manjša, ako nas slana zadene. Namesti nje pa se lotimo bolj turšice. Saj četertinko prostora odločimo za pervo poskušnjo turšici — več ji ga prepustiti, nas bo že potem sama skušnja učila.

Turšica nam dá naj tečnišo moko, in čez turšično slamo je ni klaje za živino; pri turšici je vse dobro, še osmukani sterži. Ona raste povsod, v teški in peščeni zemlji, če se ji le dobro gnojí; slane v jeseni se ne bojí! Med turšico se dá še drug sad saditi, in ker se okopuje, se sčistijo njive po nji, in odverne se plevel.

Kakor koli tedaj to reč obračamo, na vsaki strani se nam kaže očiten dobiček.

„Pa če bomo turšico sadili, ne bomo pridelali druzega žita, ki ga pridelamo pred ajdo“ — mi bo rekel kdo. To je res. Al tega vprašamo: je li on že prerajtal, kaj več verže: en pridelk žita in en pridelk ajde, ali pa sam pridelk turšice? Če mi more skazati, da una dva pridelka — postavim v 5 letih, ker od enega samega leta ne veljá rajtinga v poljskih pridelkih — več zneseta kakor edini turšični pridelk, potem bom odstopil od svojega priporočila in bom rekel: „prijatel, ti imaš prav!“ Ker pa mi tega skazati ne bo mogel, moram še enkrat in desetkrat rêči: da ne dela prav, kdor od svojega polja živeti mora, ako se zanaša le na ajdo.

Še eno. Včasih je krajnska dežela skupila veliko iz medú, ki je šel v ptuje dežele. Prašajte: kako je sedaj z medeno kupčijo v tiste kraje, kar je sirup, ki je veliko boljši kup, zlo zlo spodrinil med.

Prevdarite tedaj, ljubi moji, vse to dobro sami! Ne verjemite le mojim besedam, ampak svoji rajtingi, pa rajtingi natanjčni, ki vse šteje: seme, delo in pridelk, pridelk v zernju in pridelk na slami, in vrednost vsake slame.

V poterjenje mojih besed vam povém še, kaj je pred nekimi dnevi eden pervih možakov v kmetijstvu — slavnoznani Pabst — ki je našo deželo obiskal in toliko ajde vidil, z malo besedami rekel: „Krajnci so pridni, le preveč so še ajdje!“

Prihodnjo spomlad se bo semenske turšice po kar naj bolj moč nizki ceni na vertu kmetijske družbe na Poljanah v Ljubljani dobivalo.

Terpinc,
predsednik krajnske kmetijske družbe.

Tiči in kmetijstvo.

Gospod Čudi je unidan v zboru švajcarske kmetijske družbe v Melonenhof-u poleg St. Gallna razlagal veliko dobroto tičev za kmetijstvo. Skušeni mož je resníco tako jasno razkladal, da več časopisov je berž ponatisnilo njegovo govorjenje, in da tudi mi mislimo svojim bravcem vstreči, če jim naznanimo, kar je govoril.

Brez tičev — pravi slavni mož — bi ne bilo ne srečnega poljodelstva, ne vertnarstva, ne gojzdnarstva. Tiči opravljajo delo, ki bi ga na milione človeških rók tako popolnoma ne opravilo kakor oni. Posebno očitno vidimo to v gojzdih, kadar drevje pokončujejo mergolinci, červi in kebri. Koliko komisij se je že sklicalo ob tacih uimah, koliko se je govorilo in prevdarjalo, kaj vse počelo! — po sto in sto delavcev so poslali

nad tega sovražnika, grabne so kopali, prešiče v gojzd gnali, da bi požerli merčese — in koliko so opravili? Celó malo ali pa nič. Mála množica tičev pa opravi vse to! Res je, da mi ne moremo braniti Lahom (če vlade tega ne prevzamejo *), da bi jenjali z nepopisljivo silo vse tiče loviti in z neizrečeno požrešnostjo jih pokončavati, ki v jeseni naše merzlejše kraje zapustivši potujejo v tople laške, kjer pa jih gotova smert čaka. To pa zamoremo, da saj pri nas doma ne preganjamo teh, ki nam jih pošlje previdnost božja, ampak da jih vabimo na svoje polje, verte in v gojzde, in jih gostoljubno obderžimo pri sebi. Vsak umen gospodar bi imel za to skerbeti, da tako koristna živalica pri njem gostje dobí. Nikar naj ne poseka vsakega votlega drevesa, ker v tacih luknjah mnogoteri tiči radi gnjezda delajo, marveč naj iz takih lukinj še iztrebi plesnjivo sodergo in listje, in če je luknja navpik, da va-njo dežuje, naj napravi strešico nad njo, da dobrotljivi tički ondi zavetje imajo, — v malo urah mu bojo stoterno povernili, kar jim je dobrega storil. Za škorce (Staar) naj se po drevji postavi veliko tacih tružic **), v kterih radi gnjezda napravljajo, in čuje naj se, da se mladički ne pograbijo. Pa tudi za druge male tičke naj se napravijo iz votlih debel ali iz starih desk po drevesih gnjezdica, v ktere in iz kterih starke, kakor čbele v panj, letati zamorejo; taki tičnjaki, z vhodom proti solnčnemu izhodu obernjeni, pa se smejo le za škorca višje na drevesa djati, za druge tiče pa ne čez 10 do 20 čevljev od tal, in tudi na tako drevje ne, ki se pozno ozelení ali preveč na samem stojí. Tružiče (tičjaki) in luknje, pri kterih starke noter in vùn letajo, zamorejo biti večje ali manjše. Senice imajo naj raji take tružice, ki so odznotraj 7 pavcov dolge in 3 pavce široke, za druge tiče znajo večje biti. Če so iz dilic narejene tružice odzunaj černkasto-sive, ali z mahom prevlečene, so jim še ljubši.

Noben kapital se tako hitro ne izplača kakor ti stroški, s kterimi si gospodar koristne tiče špoga.

(Konec sledí.)

*) Ko je nedavnej sl. deželno poglavarstvo vprašalo kmetijsko družbo za njeno mnenje: kaj bi bilo storiti zoper vedno huje množenje škodljivih mergolincov? je med drugim ona tudi nasvetovala, naj bi se na Laškem prepovedalo presilno pokončevanje koristnih tičev. Ravno to je nasvetovala tudi koroška kmetijska družba. Sl. deželno poglavarstvo je odgovorilo naši družbi, da se bo o ti zadevi obernilo na vis. ministerstvo.

**) Na Nemškem so tù in tam za škorce take tružice zapovedane od gosposke, ker čez škorca ga ni dobrotnika. Vred.

Slovstvine rečí.

Še nekaj od doveršívnih glagolov.

(Konec.)

Kar nam pa gosp. C—e pravijo, da doveršívni gl. prav za prav zato ne morejo v naznanivnem nakl. sed. časa stati, ker priložaj sed. časa ni v navadi, bi pa z njihovimi besedami mi tudi lahko dokazali, da tudi v velivnem pa v nedoločivnem načinu ne morejo stati. Zakaj, ko bi to res bilo, da se ne more rêčí „povabim“, ker se ne more rêči „sem povabijoč“, bi se tudi ne smelo rêči „povabi“, povabiti“, pa tudi „sem povabil, bom povabil“ ne, ker bi se tudi ne moglo rêči: „bodi povabijoč, povabijoč biti, sem bil povabijoč, bom povabijoč“ itd., potlej bi bili pa ob vse doveršívne glagole!

Zastran priložaja bodi si doveršívnih ali nedoveršívnih glag. je teško kaj govoriti, ker se v priprostem govorjenji priložaj sam na sebi skorej nikoli ne rabi, sicer pa le za prilog, n. pr. „tekoča voda“, „boječ človek“; v tem stanu pa osebam terpeče djanje, rečém pa stanovitno lastnost pripisujejo, kar se pa z doveršívnimi glagoli v sed. času ne more stvoriti, ker imajo le hipni ne pa terpežni pomen; zato tudi priložajev za priloge nismo v stanu porabiti.

Ne smé se pa terditi, da nismo nikoli v stanu nazn. nakl. sed. časa doveršívnih glagolov sploh v pravem pomenu rabiti; lahko se reče enkrat: „dam, pošljem, udarim“ itd., toda le samo v ravno tistem hipu, ko damo, pošljemo, udarimo itd. *) (t. j. to djanje doveršimo), in v tistem hipu bi tudi lahko doveršívni priložaj rabili (primeri: „rekoč“ in pa staroslovenščino); koj po tem in pa za naprej se mora pa že rêči „sem dal, poslal, udaril“ itd., torej tudi pretekli priložaj, kar je tudi res navadno; priče so nam: vela cvetica, stekel pès, preperélo platno itd. — Vprašati se pa pri doveršívnih gl. sed. časa nikoli ne more tako, da bi bilo mogoče zopet s sed. časom dov. glag. odgovoriti, saj ni mogoče v enem hipu doveršenega djanja vgledati, vprašati in še odgovor dobiti **); „ako bi pa to mogoče bilo, bi se pa lahko vprašalo „kaj storiš?“ namesto „kaj si storil?“ Čudno je pa le to, da eni hočejo, da bi se jim môglo z doveršívnim gl. v sed. času odgovoriti, na vprašanje: kaj delaš? Sami vprašajo po nedoveršívnem gl., pa se čudijo, ko se jim z nedoveršívnim odgovorí!!

Greški jezik je našemu v tem podoben, da z aoristom tudi doveršeno djanje od nedoveršenega loči; toda aorist je v naznanivnem naklonu pretekli čas, torej v tem naklonu loči le preteklo doveršeno djanje od pret. nedoveršenega; drugi nakloni aorista so pa v rabi in pomenu našim doveršívnim gl. večidel enaki. V naznanivnem naklonu sed. časa imajo pa greški glagoli zmirej le nedoveršívno obliko (podobo), in kar je nar bolj čudno, še v pripovedovavnem sedanjiku (praes. histor.) Greki (od Latincov pa Nemcov se to že tako vé) le nedoločivne oblike rabijo. Toda mi le toliko moremo vediti, da je oblika teh glagolov nedoveršívna, za pomen pa ne vémo. Skorej je gotovo, da so jim Greki dva pomena podkladali, pa vender mi za terdno nismo v stanu vediti, ker le glagole vidimo, greških misel pa pregledati ne moremo, kakošne da so bile. Sami po slovensko mislimo, zato jih tudi, kakor nemške pa latinske, po svojem prestavljamo; včasih z nedoveršívnimi včasih pa z doveršívnimi glagoli, kakor pomen zahteva. Kdor se pa tanko po njih obliki ravna, jih pa zmirej z nedoveršívnimi glagoli prestavlja. Kaj pa, ko bi bilo to nektere ***) prestavljavce greškega sv. pisma in pa nektere slovanske narode zapeljalo, da so se malo prehudo nedoveršívnih glagolov poprijeli? — Vendar Bog obvari, da bi jez koga dolžil — vsak narod za-se — jez le naše zagovarjam, ptujega ne grajam; morebiti da imajo uni tudi prav. Veliko je vej na enem deblu, vse so si podobne, pa vendar je zopet vsaka po svojem izraščena: tako so si tudi naši jeziki med seboj podobni, vendar pa zopet različni in po svojem zloženi. V tem ravno obstojí narodnost slehernega jezika.

Nikar torej ne bodimo prehitro pripravljeni vse svoje, če se z drugim ne vjema, zavreči; včasih je mo-

*) Kdor hoče skusiti, bo vidil, da se posebno, kar besedico „dam“ zadene, lahko reče „dam“ v tistem hipu, ko se „dá“; ta besedica je tako kratka, da se skorej hipu prileže; druge so pa že prevelike, da bi se dale na tanko v tistem hipu zgovoriti.

**) Glagolske oblike skorej vsih jezikov nam pa kažejo, da za doveršívne gl. manj časa potrebujemo, da jih izrečemo, kakor pa za nedoveršívne — p. dam, dajem, naznanim, naznanujem; ponebam, posui; io donava, donai itd.

***) Le „nektere“, pravim, ne „vse“. Saj v Ostromirovem evangelii stojí v našem pomenu: Math. 10. 2. „jaz posljû vi“ itd. Luk. 23. 46. „Oče, v rûcě tvoi predajû duh moj“.

Pis.

rebiti naša tudi prav! Ako nočemo svoje narodnosti zavreči, raji naravo svojega jezika natanko preiskujmo in jo varujmo, ptujega pa v svojo uimo preveč nikar ne povzdigujmo. Za nas je naš jezik nar boljši, pa je tudi nar lepši za nas. Staroslovenščina (kadar še izvirna ni) in pa druge slovanske narečja nam veliko veliko pripomorejo le, kar čistost besedí pa oblik zadene; sostavo (syntaxis) ima pa vsak narod svojo, različno od drugih, in še ta se sčasom spreminja, kakor se verstí rod za rodom v téku stoletij. Drugačna je horvaška sostava, drugačna je česka, drugačna je poljska, drugačna je rusovska, drugačna je slovenska. Drugačna je bila slovenska nekdaj, drugačna je zdaj; zato ker so v vsaki deželi ljudska omika pa krajne zadéve drugačne, in so tudi pri nas dandanašnji drugačne, kakor so bile pa kdaj. Sedaj za nas torej le sedajna slovenska sostava velja. Kakošna da je pa, nam pa ne kaže ne horvaški, ne českí, ne poljski, ne rusovski, ne staroslovenski, ne greški, ampak le naroda našega — priprostih Slovencov jezik. Kakor je ti ne zavijajo po ptujih jezikih, če so se prav malo ptujih besedí navzeli; tako je tudi mi nikar ne zavijajmo ne po horvaško, ne po rusovsko, ne po poljsko, ne po česko, ne po greško in tudi po nemško ne, ampak vedno čisto slovensko govorimo in pišimo! Saj vémo da

Kdor zanićuje se sam, podlaga je ptujčevi péti. *Koseski.*

V Ljubljani 17. septembra 1854. J. Šolar.

Kratkočasnice.

— Nekdo je imel grozno hudo ženo, ki je od jutra do mraka se ž njim prepirala. Župan enkrat obadva pred-se pokliče, da bi ju pomiril, in jima med drugim priporoča, kako treba je, da mož in žena sta v vsih stvaréh edinih misel. Na to žena odgovorí: „Kar nam tukaj pridigovate, to ravno je pri nas. Moj mož hoče biti gospodar v hiši, jez pa tudi, — ali niso to edine misli?“

— Slep mož imel je zalo pa zlo hudo ženo. Neki znanec jo je primerjal s cvetečo rožo. „Barve njene ne morem presoditi — zaverne slepi mož — ternje pa prav dobro ošlatam.

— En tergovec je oznanil, da če razprodati vse svoje blago po ceni, kakor njega košta. „Ah to ni mogoče — reče sosed njegov — ker on sam še ni ne enega grošiča izdal za vso robo svojo!“ (Neven.)

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Gorice 17. sept. A. M. Ravno sem pregledal letopis goriškega gimnazija, na kterem je 14. dan t. m. bilo šolsko leto dokončano. Učencov je bilo vsih skup 238; po narodu: Slovencov 127, Furlanov 72, Italianov 20 in Nemcov 19. Verlo dobro so se naši fantje večidel obnašali, posebno pa so se vsi pričujoči čudili gladkim odgovorom pri zrelotnih izpraševanjih, kterim se je 9 osmošolcov podverglo. Zares pač prav lepo opravičen je ravno zadnje dní od slavnega c. k. ministerstva poslani pohvalni list, kteri primorskim gimnazijem našega v izgled predstavlja. Na čelu letopisa nahajamo dva sostavka, enega modroznanskega od „občutkov“, druzega zemljoznanskega (geologičnega) okolico goriško popisujočega. Toliko v obče. Sedaj še nekaj o slovenščini.

Valovi šolskih prenaredb se niso še prav vlegli. Slavno ministerstvo je hotlo nam vstreči in naš gimnazij s tacimi osebami preskerbeti, da bi redni učitelji zraven druzih predmetov lahko tudi deželne jezike učili — in to, red in stanovitnost, je, česar želimo. Pa komaj so se bili gospodje sošli, — za nas ni ga bilo nobenega. V ti zadregi in sili bila sta naprošena dva tukajšna duhovna in sta se osnovala, gledé na pičlo število učencov in njih potrebe in na pomanjkanje časa pri učiteljih, namesto poprejšnih 3, le 2 slovenska razreda po 3 ure na teden. Pervi je imel 24 učencov iz tretje, drugi 15 večidel iz četerte šole spodnjega, le 4 so bili iz zgornjega gimnazija, razun 3 so vsi bili Slovenci. Slovenski jezik je za Slovence zapovedan predmet, začne se pa prednašati še le tretjošolcom. Letošnji napredki so bili le srednji; kar pa človeka naj bolj žali, je nerazumljiva mlačnost naše mladine do maternega jezika, ker bi vendar spoznati mogla: da ne zna kakor je treba maternega jezika, in da ga bo, če ostane v svoji domovini, v vsaki javni službi potrebovala. Po mojem mnenju (ki je bilo deloma tudi na dostojnem mestu razodeto) je menda vzrok te prikazni zvun omenjene nerednosti in nestanovitnosti in večkratne premembe učiteljev, v sledečem iskati. Slovenski ali gerški jezik ali kak drug predmet spada pri naših učencih v eno versto. Kdor pa šolsko mladost pozna, vé, kako rada kaj odtrese, če se ji zdí, da se na to ne gleda veliko, in pretekle leta se je skor le za silo — ker ni moglo drugači biti — za slovenščino skerbelo, da je bila memo druzih véd skoraj ob vso veljavnost in častitljivost. Drug, morebiti še bolj važen vzrok in zaderžek je pa, naj rêče kdo, kar hoče, tisto sirovo filisterstvo, ki žalibog! pri nas še ni popolnoma zginilo, in ktero tako rado z „moštro di šklav“ pita tiste, ki slovenski jezik govoré. Kakor oblita kokoš se derží po takem naš Slovenček, in tacim strupenim pušicam, s kterimi ga na ulici, v šoli in na domu napadajo, ogniti se, se navadi bistra slovenska glavica v nekih mescih furlansko govoriti, in ne slišiš ga skor več v prijaznih pogovorih nobenega druzega jezika, kakor furlanskega, le v znanstvenih rečéh se še pomenkvajo po nemško. Je pa tudi pri nas dovolj ljudí, ki morebiti še prav lepo suknjo nosijo, ki bi se pa silno čudili, če bi jim kdo pravil, da v slovenskem jeziku se lepe bukve vsacega zapopadka in mnozih znanost tiskajo, da časopisi izhajajo itd., in pri tacih ljudéh stanujejo učenci. Lepo je gnjezdo pa ptiči so — goli. Pripoveduj sedaj učencom, kar češ od lepote jezika našega; razkazuj jim njega ozko zvezo z drugimi slovanskimi narečji; pokaži jim potrebo ga znati v našem cesarstvu, naj si duhoven, vradnik, zdravnik ali karkoli v kakošni deželi, kjer ljudstvo slovansko govorí; pravi jim, da saj ne mora ravno tako biti, da bi smel le „sirov kmet“ slovensko govoriti, — poslušali te bodo morda, pa vendar ostanejo merzli kot popred. Zastonj je vse prizadevanje še tako gorečega učitelja, zastonj pričakovanje zaželjenih napredkov, dokler jim je materni jezik jarm in jim ljubezni do njega manjka. — Serčno nas je veselilo slišati od ponudbe nekega veljavnega Slovenca za našo stolico, kteri bi ji bil gotovo krepka podpora in bi bil znal slovenšino spet v čast pripraviti in pregnati mlačnost goriške mladine, — toda splavala je po vodi naša nada. Negotova začasnost in namestovanje bo tedaj berž ko ne še za prihodnje leto obstati moglo. Kdor koli pa bode nauk slov. jezika prevzel, naj perva in živa skerb mu bo, ledeno odejo, ki učencov serca sklepa, z zanimivem razlaganjem predreti, predsodke ovreči in jim dati nalogo, da naj si prizadevajo vsak v svojem okrogu, vsak po svoji moči, neumnost in nevednost s pohlevnim prepričevanjem naših neprijatlov, odvračati in slovenskemu jeziku dostojno spoštevanje pridobiti, ki mu ga visoka vlada sama, vpeljavši ga v šolo, tak očitno skazuje. To bo gotovo več zdalo kot prisiljeno učenje. Sicer pa Bog daj, da bi slavna šolska vradnija novo, našim potrebam primerjeno osnovo, ki ji je bila ne davno predložena, poterdila in da bi se verlim vsestransko izobraženim korenjakom slovenšina izročila!

Iz Ljubljane. Za Krajnce, ki so v višjih šolah na Dunaji, je zdej 11 Knaffelovih štipendij izpraznjenih; vsaka štipendija znese 120 fl. Pač lepa pripomoč vsakemu učencu, ki je tako srečen eno tih štipendij dobiti. — Vreme tega mesća je zares čudno. V pervi polovíci včasih skor tako merzlo kakor pozimi, v drugi polovíci soparno kakor o pasjih dnéh. Dunajski časnik pravi, da od leta 1785 se ne pomni več taka vročina v tem času, kakor je bila pretekli teden. Včeraj popoldne — skor čez 3 tedne — se je spet pervikrat vlil dež z bliskom in gromom in napil žejno zemljo.

Novičar iz mnogih krajev.

Prerajtalo se je, če se znesek v vsem cesarstvu podpisanega posojila primeri s številom vsih prebivavcov, da pride po čez na enega človeka 13 fl. 51 kr., po tem pa, kar se je v posamnih deželah nabralo, pride v spodnji Austrii z Dunajem na enega 72 fl., na Primorskem s Terstom 43 fl.; v zgornji Austrii 24 fl., na Salcburškem 16 fl., na Českem 16 fl., na Marskem 15 fl., v Šlezii 14 fl., v Vojvodini in Banatu 14 fl., v Lombardíi 13 fl., v Tirolih 13 fl., na Štajarskem 11 fl., na Beneškem, Ogerskem in Krajnskem po 10 fl., na Koroškem 9 fl., v Bukovini 7 fl., na Erdeljskem in Horvaškem 6 fl., v Galicii in Dalmacii 4 fl. — Po naznanilu c. k. ministerstva je bilo konec preteklega mesca za 7 mil. 212.579 fl. papirnatega ogerskega drobiža med ljudstvom. — Stroški za napravo cesarskih železnic so od leta 1842 do 1853 znesli 203 milione gold., — nesó pa zdaj toliko, da bi se njih vrednost smela šteti na 300 mil. — Število od sept. 1852 do konca leta 1853 v našem cesarstvu v različnih jezicih natisnjenih bukev znese v nemškem jeziku 2787, v laškem 2723, v slavenskem 659, v madžarskem 428, v francoskem 24, v angleškem 4, v švedskem 1, v latinskem 173, v gerškem 7, v hebrejskem 14 — v vsem skupej 6874. — Na več krajih Laškega delajo zdej vinu podobno pijačo, ki je dober kup in dobra; narejajo jo iz želoda, medú in vinskega kamnja (Weinstein). — Vès svet hrepení po novícah iz černega morja; mnoge prigodbe se že pripoveduje, da se Odesa že bombardira, da je zedinjena armada vzela že Anapo in več druzega, — al gotovo je dosihmal menda le to, da so zedinjene barke 14. t. m. 58.000 vojakov pri Eupatorii na suho djale, potem pa berž proti Sevastopolju jadrale; ene barke pa so se vernile v Varno po druzih 14.000 Francozov. General Menšikov je osnoval na Krimu černo vojsko (Landsturm) in caru Nikolaju pisal, da je v stanu na vsakem mestu vhod sovražniku braniti in je pripravljen na vsak napad. — 16. t. m. je austrianska armada z 3 oddelki prestopila moldavsko mejo; 21. t. m. pričakujejo fzm. Hess-a v Bukureštu, konec tega mesca pa prejšnega hospodarja kneza Stirbey-a, ki se bo spet vsedel na tron valaški; kmalo za njim bo prišel tudi hospodar moldavski, knez Ghika. — 7. dan t. m. je sultan oglasil hatt (cesarsko povelje), v kterem ukazuje popolno prenaredbo svoje deržave. Če ne bojo Europejci pomagali izpeljati tega hatta, bo hatt spet hatt ostal, kakor že večkrat. — Nekteri časniki hočejo vediti, da je knez černogorski poslal na Dunaj poslanca s sporočilom: da se Černogora hoče podati pod krilo austrianske vlade, ako mu ona tisto dnarno pripomoč vsako leto daruje, ki mu jo je zdej rusovska vlada odtegnila. Menda je to le prazna „Nežica“, to pa je gotovo, da je Černogorec Bieladinović sedaj na Dunaji. — Napoleon je poklical spet 60.000 vojakov skupej. Bilo je njegovo življenje spet v veliki nevarnosti; nastavila mu je hudobija tako imenovano „peklensko mašino“ na severni železnici, ki bi ga bila pokončala, ko bi se bil po nji peljal, — al k sreči je drugo pot šel. — Serbski general Kničanin se je že toliko ozdravil, da more samotež v toplice iti. — Švedska vlada terja od deržavnega zbora čez dovoljena 2 mil. tolarjev še dnarja v brambo nobenostranosti. — Od cerkvenega razpora na Badenškem, od kterega se dolgo ni nič slišalo, se zdaj za gotovo zvé, da sta minister Brunner in kardinal Antonelli osnovala po mislih badenske vlade spis poglavitnih členov pogodbe, in potem še le, če jih sv. oče poterdijo, interimisticum nastopi.

Juri Vodovnik *).

Jaz sem Vodovnik Juri,
Per Skomru sem domá
V raztergani kočuri,
K' štir oknice ima.
Veselje moje vse je preč,
Na morem si pomagat več,
S težavami oj! ves obdan
Zdihujem noč in dan.

Že golo glavco nosim,
Po sveti grem okolj,
Vse sorte pesmi trosim,
Ne zmanjka jih nikolj;
Poznajo me sromačeka,
Mi radi dajo vinčeka;
Kadar se z vincom poživím,
Zapojem spet ljudím.

Ko leto blo je štelo:
En tavžent sedemsto
In endevetdeseto,
Je moje rojstvo blo.
O detečjih dnevih skoz bolan,
Kakor sem še današnji dan;
Pa radovoljno vse terpim,
Da le na svet' živim.

Moj ljubi rajni oče
So bili cimperman,
So stavli hiše, koče
Skomerskim farmanam.
Tud marovfe no žage res
Popravljali so mlíne vmes,
So bli sodar in pa kolar;
Po verhi še coklar.

So kratke hlače 'meli
Kmetišk pa jopeč dolg,
Ponižno so živeli
Od svojih mladih nog.
Sedem no osemdeset let
Živeli oni so na svet',
Potem so v dolgo večnost šli
Kak bomo enkrat mi.

Helena Cesarica
So moja mati bli,
Pa božja je pravica,
Da so tud v večnost šli,
Kar zapustili so ta svet
Je že per štirdesetih let,
So podvučili me lepo
Kak služiti Bogu.

Per svetem Lampretu
Sem potler mežnar bil,
In v devetnajstem letu
Se tkavčovsko vučil.
Sem platno in sukno tkal,
Zaslužen dnar za vince dal,
Takrat mi je prav dobro blo —
Ne bo mi več tako!

Že trideset in zravno
Devet že bil sem star,
Ko moram vdovo vzeti
Peljat' jo pred oltar.
Močivnik so poročali
In meni tak naročali:
„Tud staro ženko 'maš ljubit',
Nikolj je zapustit!“

Domača moja žlahta
Že mene ne pozna,
Je kakor stara plahta
Povsod raztergana.
Že nimam strehe nad glavo,
Ko se poberam za vodo,
Prijatle pa po sveti imam,
Ki jih objiskat znam.

Zdaj pesme komponiram
Na svoje stare dni,
Jih noč in dan študiram,
Nikolj jih dosti ni.
Veliko sem jih vùn že dal,
Po daljnih krajih jih razsjal,
Nar rajše pa pri Skomerjeh,
Sej mislim, da ni greh.

Marsikteri me vpraša:
Od kod se le vučim?
Alj kje je tista kasa,
Kjer pesem toljk dobim?
Jaz 'mam en star pa znucan koš,
Ni vreden le en šajnast groš,
V tem starem košu imam vse
Jaz pesmi zložene.

Alj jaz že komaj nosim
Moj stari znucan koš!
Prijatle svoje prosim:
Da b' dali vsak en groš, —
Ko pa ta košek zapustim,
Naj za menoj bi bil spomin!
Tud jaz prosit' za vas želim,
Ko sveti raj dobim.

*) Kdo iz dolnjega Štajarskega ne pozná Jurja Vodovnika ali saj nektere njegovih preprostih pesmic, v kterih zares klije pravi duh narodnih pesem! Častit prijatel iz Štajarskega so nam poslali eno tacih „od Pohorcov“ za pokušnjo in pri ti priliki nam pisali sledeče: „Juri Vodovnik zdaj po Pohorji berači, nosi koš brez dna, v znamenje, da noče veči milošnje, kakor tolikšne, ki mu je za vsakdanji živež potrebna. Kamor pride, ga povsod radi imajo, posebno na kolinah in ženitvah. Da pa bojo častiti bravci tega pesnika-samoúka bolje poznali, naj jim „Novíce“ pred „Pohorsko“ podajo še tisto, ki jo je on sam od sebe zložil“. Za kratek čas — višje slave se vé da ne iše pevec in tudi mi za-nj ne — bi utegnile te pesmice všeč biti vsacemu, ker nam kažejo izvir starih narodnih pesem. Vred.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*